

Otizm Spektrum Bozukluğunda Hayali Arkadaş Fenomeni: Olgu Sunumu

Seda Güneysu

Tokat Dr. Cevdet Aykan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi

Giriş

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanılı olan çocukların normal gelişen çocuklardan ayıran farklardan biri de hayali oyun oynamada defisit görülmesidir. Gerçeğin bir temsili olması açısından hayali oyun zihin kuramının önemli göstergelerinden biridir. Normal gelişen çocuklar 18. aydan sonra "-miş gibi oyun" oynayabilmektedir ve zihin kuramının önemli bileşenlerinden biri olan meta temsiller gelişmektedir. Normal gelişen çocukların bir kısmında hayali oyuna eşlik eden hayali arkadaşlar görülmektedir. Hayali arkadaşların oluşumu çocukta metatemsil kabiliyetinin geliştiğinin bir göstergesidir. OSB'de hayali arkadaş varlığını araştıran çalışmalar literatürde kısıtlı şekilde yer almaktadır. Bu yazıda çocuk psikiyatri polikliniğine başvuran 6 yaşında kız çocuğunda OSB ve hayali arkadaş birlikteliği olgu sunumu yer alacaktır.

Olgu

H, 7 yaşında kız çocuğu, 2.sınıf öğrencisi, tek çocuk, ailesi ile birlikte yaşıyor. Kliniğimize annesi eşliğinde başvurdu. Annesi arkadaşlarıyla ilişki kurmadığını üç tane hayali arkadaşının olduğunu sürekli onlarla konuştuğunu söyledi. H'nin 5 yaşından beri hayali arkadaşları olduğu ve onları kendisinin yönlendirdiği. hayali arkadaşlarının eskiden izlediği çizgi film karakterleri olduğu anneden öğrenildi. Muayenede H'nin göz teması kurmaktan kaçındığı, monoton ses tonuyla konuştuğu, karşılıklı konuşmayı sürdürmediği, sorulan sorulara farklı cevaplar verdiği, dikkatinin kısa sürede dağıldığı gözlemlendi. Erken gelişim öyküsünde anneden alındığı kadarıyla göz teması kurmadığı, ismine bakmadığı, geç konuştuğu, hayali oyunları oynayabildiği (bebeğiyle amacına uygun oynadığı), yaşlılarıyla ilişki kurmadığı, duygularını anlayamadığı, empati kuramadığı, tek başına kalmayı yeğlediği, sevindiği heyecanlandığı zaman kanat çırpır tarzda hareketlerinin olduğu, sürekli pet şişe kapağı ve banka broşürleri biriktirdiği öğrenildi. Öğretmenden alınan bilgi formunda H'nin anlamsız bazı davranışlarının olduğu (çöpten yiyecek alıp yemek gibi), arkadaşlarıyla iletişim kurmadığı, hayali arkadaşlarıyla sürekli kendi kendine konuştuğu öğrenildi. Muayene sırasında da annesinden bilgi alınırken H'nin karşısında birileri varmışçasına kendi kendine konuştuğu hayali oyunlar oynadığı gözlemlendi. Yapılan psikiyatrik muayene sonucunda H'de OSB tanısı düşünüldü. Ayrıca yapılan psikometrik inceleme sonucunda normal zeka düzeyinde işlevsellik gösterdi. Aile ayrıca hayali arkadaşlarıyla kendi kendine konuşması olduğu için polikliniğimize başvurmadan önce çocuk nöroloji kliniğine başvurmuştu. Yapılan değerlendirme uyku ve uyanıklık EEG ve kranial MR sonuçlarında ve muayenesinde patoloji saptanmadı.

Tartışma

Normal gelişen çocuklarda ise genellikle hayali arkadaş tanımı, gerçek olmayan ve kendilerinin yarattığı hayali varlıklarla kurdukları dostluklardır. Bu hayali arkadaşların bir kısmı tamamen görünmez nitelikte olurken bir kısmı kişileştirilmiş objeler olabilmektedir. Olgumuz da hayali arkadaşlarını kişileştirilmiş obje niteliğinde çizgi film karakterinden yaratmıştı. OSB tanılı çocukların hayali oyun kurma ve hayali oyun kapsamında hayali arkadaş yaratma konusundaki defisitleri bilinmektedir. Bununla birlikte OSB tanılı bir kısım çocuğun Karmiloff Smith'in geliştirdiği imkansız adam (gerçekte var olmayan) çizimi testinde gerçekte var olmayan kişiyi çizmeleri istendiğinde çizebilmeleri, bu çocukların hayali temsil kapasitelerinin olduğu ve kendiliğinden hayali arkadaş yaratabileceklerini düşündürmektedir. OSB tanılı bireylerin hayali oyun davranışları ve hayali arkadaş konusunda literatürde pek az çalışma ve bilgi yer almakta olup bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

